

Wieści z lasu

ŻYCIE
Gostynia **gostynska.pl**

DODATEK SPECJALNY NADLEŚNICTWA PIASKI
NR 39 (1098) 29 WRZEŚNIA 2020 R.

NADLEŚNICTWO PIASKI - ul. Dręczewska 1, 63-820 Piaski, tel. 65 573 90 80

www.piaski.poznan.lasy.gov.pl, piaski@poznan.lasy.gov.pl

Zwiastuny jesieni

We wrześniu kwitnie już coraz mniej roślin, przyroda powoli szykuje się do zimowego odpoczynku, a w lasach zaczyna królować wrzos.

Wrzos zwyczajny (*Calluna vulgaris*) zaczyna kwitnąć pod koniec sierpnia w suchych, świetlistych borach. Występuje na terytorium całego kraju i jest rośliną często spotykaną, rośnie na glebach kwaśnych i ubogich. Nie-wielkie, dorastające do maksymalnie 80 cm zimozielone krzewinki, zdobią lilioworóżowe kwiaty. Liście wrzosu są drobne, ułożone naprzeciwlegle, a jego owoce, brązowe i okrągłe to-

rebki, zawierają liczne nasiona. Korzenie tej zimozielonej byliny żyją w symbiozie ze strzępkami grzybni. Wrzos otrzymuje z tej współpracy wodę z solami mineralnymi, oddając w zamian grzybni substancje organiczne.

Popularny i znany wszystkim wrzos jest rośliną wartościową. Jego liczne odmiany mają zastosowanie w urządzaniu terenów zielonych, kosmetyce (odmładza), czy zielarstwie. Wrzos ma wiele właściwości leczniczych, m.in.: przeciwzapalne, przeciwrumatyczne, uspokajające. Jest szczególnie cenioną rośliną miododajną. Miód wrzoso-

wy należy do najlepszych miodów kwiatowych. Pozyskany nektar ma specyficzny, ciemnopomarańczowy kolor, a jego zapach, ze względu na naturalnie występującą dużą zawartość olejków eterycznych, jest niezwykle esencjonalny. Lekko gorzki smak jest ciekawym uzupełnieniem wielu potraw. Miód wrzosowy dodawany do herbaty lub kakao ma właściwości rozgrzewające i pomaga zapobiegać przeziębieniom.

Spacerując po leśnych duktach delektujemy się małowonnością wrzosów, na przełomie lata i jesieni dyskretnie nas zauroczą.

Ryszard Szymankiewicz

foto: R. Szymankiewicz

foto: Krzysztof Moroz

Dąb - leśnictwo Międzyborze

foto: Krzysztof Moroz

Buki - leśnictwo Dębno

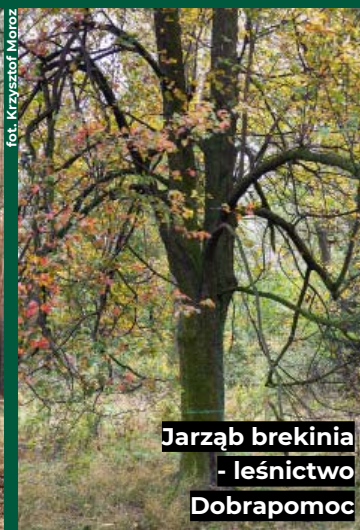

foto: Krzysztof Moroz

Jarząb brekinia
- leśnictwo
Dobrapomoc

foto: Ryszard Szymankiewicz

Głaz narzutowy -
leśnictwo Stawiszyn

NASZE POMNIKI PRZYRODY

Nadleśnictwo Piaski szczyci się posiadaniem: 32 pomników przyrody ożywionej. Stanowią ją 222 drzewa: drzewa pojedyncze, ich grupy oraz dwie aleje. Przyrodę nieożywioną reprezentuje 6 głazów narzutowych (granity i piaskowce).

Jesienią leśnicy dokonują inwentaryzacji pomników przyrody ożywionej. Skupia się ona głównie na ocenie stanu zdrowotnego oraz zaplanowaniu działań mających na celu poprawę ich żywotności.

W 2020 roku Nadleśnictwo Piaski zawnioskowało do rad

gminnych o uznanie kolejnych trzech pomników przyrody. Po stronie radnych gmin leży podjęcie uchwał uznających dany egzemplarz za pomnik przyrody (znajdujący się na terenie administracyjnym ich samorządu).

Wrzesień w pracy leśnika to miesiąc „inwentaryzacyjny”

Nasze prace skupiają się na:

- ocenie upraw leśnych - zgodnie z Zasadami hodowli lasu, każda powierzchnia, na której zostały posadzone sadzonki zostaje poddana ocenie obligatoryjnie w piątym

roku istnienia

- określeniu stanu posuszu - dotyczy wszystkich drzewostanów pod względem wiekowym jak i gatunkowym
- uznawaniu odnowień naturalnych - dokonuje się ich w drugim roku istnienia. Są one dla nas leśników największym sukcesem i informacją, że dana roślina idealnie czuje się w tym konkretnym miejscu. Oczywiście gatunek musi być lasotwórczy
- ocenianiu kondycji różnego rodzaju form ochrony przyrody

Zgodnie z Ustawą o ochronie przyrody wyróżniamy następujące formy ochrony przyrody:

- parki narodowe;
- rezerваты przyrody;
- parki krajobrazowe;
- obszary chronionego krajobrazu;
- obszary Natura 2000;
- pomniki przyrody;
- stanowiska dokumentacyjne;
- użytki ekologiczne;
- zespoły przyrodniczo-krajobrazowe;
- ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Na terenie naszego nadleśnictwa występują: rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, pomniki przyrody, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Podstawą ochrony lasu, w tym również ochrony przyrody w lasach, jest przede wszystkim dobre rozpoznanie przedmiotu ochrony (zasobów i składników przyrody) oraz istniejących zagrożeń. Dlatego też wrzesień jest okresem, w którym przeprowadzane są prace mające na celu ocenę istniejących form ochrony przyrody na terenie Nadleśnictwa Piaski.

Gęsi podczas migracji

Fot. O. Betanska, Archiwum PN „UW”
Fot. M. Leszczyński, Archiwum PN „UW”

Rozlewiska przy ścieżce przyrodniczej „Ptasim Szlakiem”

POLSKIE PARKI NARODOWE. PARK NARODOWY „UJŚCIE WARTY”

EUROPEJSKIE KRÓLESTWO PT

Park Narodowy „Ujście Warty” to najmłodszy spośród 23 polskich parków narodowych. Nadwarciańskie rozlewiska doznały się tej najwyższej formy ochrony przyrody w roku 2001 r. Położony jest przy zachodniej granicy Polski, w części Pradoliny Toruńsko-Eberswaldzkiej, zwanej Kotliną Gorzowską. Płaskie, rozległe obszary Parku znajdują się w obrębie terasy niskiej rzeki Warty. Przepływająca przez jego środek Warta stanowi naturalną granicę między dwoma obszarami: Polderem Północnym oraz terenem zalewowym.

MOZAIKA ŁĄK, PASTWISK, TURZYCOWISK I TRZCINOWISK

Obecny krajobraz Parku to mozaika łąk, pastwisk, turzycowisk i trzcinowisk. Istniejące tu aktualnie zbiorowiska roślinne są typowe dla zagospodarowanych rolniczo dolin dużych rzek nizinnych. Do pierwotnego charakteru roślinności nawiązują zarośla wierzbowe, wykształcające się wtórnie przy korycie Warty zbiorowiska lasów łęgowych, a także pojedyncze, okazałe wierzy i wiązy. Dotychczas stwierdzono na tym terenie 26 gatunków mszaków, 94 gatunki porostów oraz około 570 gatunków roślin naczyniowych. Spośród gatunków objętych w Polsce ochroną ścisłą występują tu: salwinia pływająca i nasięźrzał pospolity. Do gatunków objętych ochroną częściową należą m.in. dzięgiel litwor, kukulka krwista, listera jajowata, grzybień biały i goździk piaskowy. Do innych, cennych gatunków flory, rzadkich w skali kraju czy zaliczanych do zagrożonych lub ginących w skali regionalnej należą: groszek błotny, wilczomlec błotny, starzec bagienny, se-

lernica żyłkowana czy rozpowszechniony na tym terenie przetacznik długolistny. Obszar zalewowy, to teren półnaturalny, na którym wahania poziomu wody dochodzą nawet do 4 m w skali roku, osiągając najwyższe wartości w miesiącach wiosennych: marcu-kwietniu. Polder Północny oddzielony jest od bezpośredniego wpływu wód Warty wałem przeciwpowodziowym zbudowanym równoległe do koryta rzeki. Poziom wód jest tam więc znacznie niższy niż na lewym brzegu Warty i stosunkowo stabilny.

OSTOJA PTAKÓW

Park Narodowy „Ujście Warty” to jeden z najcenniejszych pod względem ornitologicznym obszarów w kraju. Unikalne tereny podmokłe, rozległe łąki i pastwiska stanowią jedną z najważniejszych w Polsce ostoi ptaków wodnych i błotnych. Rozlewiska i łąki Parku Narodowego „Ujście Warty” to znaczące na mapie Europy miejsce dla ptaków - nie tylko w sezonie lęgowym, ale również w innych okresach: podczas pierzowiska, w trakcie migracji. Na obszarze Parku stwierdzono dotychczas 279 gatunków ptaków, z czego ponad 170 to gatunki lęgowe. Zwykle gnieźdzą się na tym terenie 4 gatunki perkozów, 8 gatunków kaczek, 5-6 gatunków chruścieli, po 4-5 gatunków mew i rybitw, 6 gatunków ptaków siewkowych. Dla wielu ptaków jest to jedno z ważniejszych miejsc lęgowych w Polsce. Należą do nich ohar, krakwa, ostrzygojad, zausznik, gęgawa i czapla biała. Wiele gatunków lęgowych w Parku należy do rzadkich lub zagrożonych wyginięciem w Europie, np. wodniczka, derkacz, kropiatka, rybitwa czarna czy rybitwa białowąsa. Obszar Parku odgrywa dla ptaków ważną rolę także poza

sezonem lęgowym. W miesiącach letnich pierzą się na tym terenie kaczki (np. krzyżówka, cyraneczka), gęgawy, łabędzie nie-mie, łyski oraz żurawie. Podczas migracji na nadwarciańskich rozlewiskach zatrzymują się olbrzymie ilości ptaków. Późną jesienią Park staje się królestwem arktycznych gęsi (tundrowych, zbożowych i białoczelnych), których koncentracje mogą przekraczać 100 tys. osobników (maksymalnie stwierdzono 200 tys.). Dominująca wśród nich gęś tundrowa stała się symbolem Parku. Ujście Warty jest także ważnym zimowiskiem dla łabędzi krzykliwych (nawet 3000 osobników) i niemnych, bielików, myszołowów włochatych, kaczek i gęsi. Tak nieprawdopodobnie dużej ilości i różnorodności ptaków nie spotyka się w zbyt wielu zakątkach naszego kraju. Niekiedy, w ciągu jednego dnia odnotowywano tu 250 tys. ptaków. Nic więc dziwnego, że nadwarciańskie rozlewiska objęte są ochroną w ramach Konwencji Ramsar. Jednym z poważniejszych problemów, z jakimi boryka się Park jest powstrzymanie niekorzystnych zmian siedliskowych. Polegają one przede wszystkim na zarastaniu łąk i pastwisk na drodze sukcesji wtórnej, a wynikają głównie z zaniechania ich użytkowania. Następstwem tego jest kurczenie się otwartych siedlisk, będących miejscem gnieźdzenia i żerowania wielu zagrożonych i ginących gatunków ptaków. Aby temu zapobiec na terenie Parku od wielu lat stosuje się koszenie łąk oraz wypas bydła i koni.

RAJ DLA WĘDKARZY

Wody Parku są bardzo bogate w ryby, których stwierdzono aż 35 gatunków. Powszecne są tu ryby karpiowate, jak np. leszcz, krap, płoć, wzdręga i karaś srebrzysty. Licznie występują także drapieżni przedstawiciele innych rodzin: szczupak, okoń, sandacz oraz największy krajowy gatunek ryby - sum. Do gatunków, zasługujących na szczególną uwagę należą: różanka, piskorz, koza i boleń. W okresie migracji wody Warty wykorzystywane są przez łososie i trocie

wędrownie, które wędrują tędy na tarliska znajdujące się w dorzeczu Drawy. Wody na terenie Parku charakteryzują się wysokim zagęszczeniem wielu gatunków ryb, które znajdują tutaj doskonałe warunki żerowskowe i rozrodcze. Są również miejscem, do którego przybywają na tarło ryby z innych akwenów - np. z Odry. Wszystko to sprawia, że Park chętnie odwiedzany jest przez wędkarzy. Warto przypomnieć, że z wyjątkiem rzeki Warty, na terenie Parku dopuszczalny jest jedynie połów z brzegów akwenów.

DOSKONAŁE MIEJSCE DLA EKOTURYSTYKI

Walory przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe Parku Narodowego „Ujście Warty” powodują, że jest on doskonałym miejscem do uprawiania różnych form ekoturystyki. Nadwarciańskie rozlewiska są szczególnie chętnie odwiedzane przez obserwatorów ptaków i innych miłośników przyrody. Z uwagi na stosunkowo niewielkie natężenie ruchu turystycznego, teren ten przyciąga również amatorów rozległych przestrzeni, ciszy i spokoju. Park można zwiedzać przez cały rok, od świtu do zmierzchu, wyłącznie po udostępnionych do tego celu drogach. Część z nich jest udostępniona do ruchu samochodowego, inne do pieszo i rowerowego. Przed wejściem do Parku, warto zapoznać się z regulaminem udostępniania, który znajduje się m.in. na wszystkich głównych drogach prowadzących do Parku. Wstęp lub wjazd na drogi jest możliwy dopiero po zejściu z nich wody! W przypadku grup zorganizowanych (powyżej 20 osób) istnieje obowiązek zgłaszania pobytu w Parku (w siedzibie Parku lub u konserwatorów obwodów ochronnych tel. 095 752 40 26; 752 40 27). Istnieją również ograniczenia dotyczące biwakowania, filmowania i nagrywania przyrody, dlatego też najlepiej przed wizytą zapoznać się szczegółowo z zarządzeniami dotyczącymi udostępniania Parku.

Informacje źródło: strona internetowa Park Narodowy „Ujście Warty” oraz Polskich Parków Narodowych. Opracowała Izabela Skorzybót

Powierzchnia Parku wynosi

ok. 8 tys. ha

z czego ochroną ścisłą objęto 682 ha. Powstała wokół otulina Parku, zajmuje obszar 10,5 tys. ha.

Ścieżka przyrodnicza „Olszynki”

Fot. O. Betaniska, Archiwum PN „UW”

TAKÓW

Zimujące łabędzie krzykliwe

Fot. K. Wypychowski, Archiwum PN „UW”

Wycieczka na ścieżkę przyrodniczą „Ptasim Szlakiem”

Fot. K. Wypychowski, Archiwum PN „UW”

Podróżniczek

Fot. K. Wypychowski, Archiwum PN „UW”

UWAGA!

Bezpośrednio przed przyjazdem do Parku, warto sprawdzić na stronie internetowej lub telefonicznie ustalić, jak wysoki w danej chwili jest poziom wody i na które drogi będzie można się dostać. Niektóre ścieżki i elementy infrastruktury turystycznej mogą być okresowo niedostępne dla turystów, np. „Ptasim szlakiem” lub „Mokradła”. Osoby odwiedzające Park przekonały się już, że na otwartych przestrzeniach często mocno hula wiatr, wobec czego oprócz lornetki należy zabrać ze sobą również ciepłe ubranie i mocne buty. Jesienią i zimą dobrze jest mieć przy sobie termos z gorącą herbatą.

Infrastruktura turystyczna:

wieże widokowe - w Chyrzynie, na Czarnowskiej Górze, przy Żółtej Drodze; platforma widokowa „Betonka”; chatownia obok „IV Mostu”; chatownia na pomoście pływającym „Olszynki”

Warto zobaczyć:

Muzeum Twierdzy Kostrzyn w Kostrzynie nad Odrą, Muzeum chwały Oręża Polskiego w Witnicy, Muzeum Łąki w Owczarach, Muzeum browarnictwa i browar w Witnicy, fory osłonowe twierdzy Kostrzyn, kaplicę obronną templariuszy w Chwarszczanach, kościół i ruiny zamku w Chwarszczanach, zabytkowe przepompownie wody w Kostrzynie - Warnikach, Słońsku oraz Chyrzynie, układ i zabudowę wsi olenderskiej Studzionka, wsi grodzisk, Zaszczytowo, Oksza i Kłopotowo; Park Dinozaurów w Nowinach Wielkich

Więcej informacji na temat szlaków, ścieżek i atrakcji w okolicy: www.pnujściewarty.gov.pl; www.tps-unitsviribus.org.pl; www.witnica.eu w zakładce wypoczynek/atrakcje; www.facebook.com/PNUjścieWarty/

Rejonowy Punkt Alarmowo Dyspozycyjny

Przy Nadleśnictwie Piaski mieści się Rejonowy Punkt Alarmowo Dyspozycyjny, który działa od marca do października każdego roku.

Jednym z podstawowych zadań punktu jest wczesne wykrywanie i zwalczanie pożarów lasu zarówno na terenie Nadleśnictwa Piaski jak i na terenie 10-ciu innych Nadleśnictw Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Poznaniu. Dyżurny ma do swojej dyspozycji m.in. kamerę, która zamontowana jest na maszcie w miejscowości Drzęczewo, komputery, radiostacje, mapy itp. W miejscowości Izbice k. Rawicza pełni również dyżur obserwator na wieży. Podczas dyżuru w punkcie dokonuje się prognozy stopnia zagrożenia pożarowego lasu na godzinę 9:00 i 13:00. Stopień zagrożenia pożarowego lasu określa się w skali 0-3, gdzie 0 to brak zagrożenia a 3 to zagrożenie bardzo duże. Wpływ na stopień zagrożenia pożarowego mają następujące czynniki: wilgotność powietrza mierzona na

wysokości pół metra, temperatura mierzona na wysokości pół metra, wilgotność ścioly, a także opad atmosferyczny z ostatnich 24 godzin. W poprzednich latach odnotowaliśmy spadek sumy rocznych opadów atmosferycznych. W 2017 roku opady wyniosły około 540 mm, w 2018 roku niespełna 500 mm, a w 2019 roku tylko 470 mm. W bieżącym roku suma opadu już przekroczyła wynik z roku poprzedniego i na ten moment wynosi ponad 480 mm. Dzięki temu zagrożenie pożarowe w bieżącym roku jest mniejsze niż w roku ubiegłym. Niestety pomimo tego odnotowaliśmy w tym sezonie palności dwa pożary w Nadleśnictwie Piaski. Dzięki sprawnej współpracy z Państwową Strażą Pożarną zostały szybko opanowane. W Nadleśnictwie Piaski średnio corocznie odnotowujemy od 1 do 3 pożarów. Niestety główną ich przyczyną jest czynnik ludzki. Dlatego pomimo kończącego się sezonu palności apelujemy o ostrożność w lesie.

Maciej Praczyk

Przedstawiciele Nadleśnictwa Piaski mieli zaszczyt uczestniczyć w jednym z wydarzeń związanych z obchodami 70-lecia Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajobrazowego. Z tej okazji Lasy Państwowe ufundowały 70 drzew, które mają być posadzone z całej Polsce z tej właśnie okazji. Jedno z nich - Kasztanowiec zwyczajny - został posadzony 26 września w parku rawickiego Domu Kultury. Życzymy jubilatów wszystkiego najlepszego i... zapraszamy do lasów!

Fot. Maciej Rybacki

Jak co roku w Polskich lasach we wrześniu rozpoczyna się wielkie grzybobranie. Jest to bardzo przyjemny czas, kiedy godzinami możemy spacerować po lesie i relaksować się w otoczeniu przyrody.

CZAS NA GRZYBY

Mamy to szczęście, że w Polsce grzyby można w zasadzie zbierać bez ograniczeń. Są jednak miejsca, w których tego robić nie wolno. Takimi wyjątkami są uprawy do 4m wysokości, drzewostany nasienne i powierzchni doświadczalne,

ostoje zwierzyny, rezerваты, parki narodowe oraz tereny wojskowe.

WYCINAĆ CZY WYKRĘCAĆ?

Każda metoda jest dobra, ale stosowana z umiarem. Jednak najbezpieczniej grzyby wycinać ostrym nożem tuż przy ziemi. Co do niektórych gatunków grzybów blaszkowych zachodzi potrzeba sprawdzenia podstawy trzonu, aby nie doszło do

pomyłki np. z muchomorem. Wtedy należy grzyba delikatnie wykręcić z podłoża a miejsce zasypać ściółką, aby nie doszło do wyschnięcia grzybni. Pamiętajmy, że podstawą bezpiecznego grzybobrania jest znajomość grzybów i zbieranie tylko tych, które bardzo dobrze znamy. W sytuacji kiedy jednak nie jesteśmy pewni czy dany okaz należy do jadalnych, lepiej pozostawić go w lesie, a te które zebraliśmy wkładać do wiklinowych koszy. Przechowywanie grzybów w foliowych workach może spowodować zaparcenie grzybów, a co za tym idzie wydzielanie się toksyn niebezpiecznych dla naszego zdrowia.

SAMOCZODY ZOSTAWMY NA PARKINGU

Zanim wybierzemy się na grzyby, warto zapoznać się z podstawowymi zasadami obowiązującymi w lesie. Zgodnie z ustawą o lasach, ruch pojazdem silnikowym, zaprzęgowym i motorowerem dopuszczalny jest tylko drogami publicznymi, a drogą leśną poruszać się można tylko wtedy, gdy jest ona oznaczona drogowskazem pozwalającym na poruszanie się po niej. Nie zostawiamy samochodów przed szlabanami ani na poboczach dróg, te najlepiej pozostawić na parkingu leśnym i stamtąd ruszyć do lasu.

W lesie zachowajmy ciszę, a swoje śmieci zabierzmy ze sobą.

Marta Szewczyk

for. Adobe Stock

GRZYBY

Należy zbierać wyłącznie grzyby, co do których mamy pewność, że są jadalne. Najlepiej swoje zbiory skonfrontować dodatkowo z atlasem grzybów lub pokazać innemu doświadczonemu grzybiarzowi. Grzyby należy wykręcać delikatnie, by nie uszkodzić grzybni. Odcinanie trzonu zamiast wykręcania niszczy grzybnie i uniemożliwia właściwe rozpoznanie gatunku.

WAŻNE

- ⓐ Zbieraj tylko zdrowe grzyby, które nie są nadgryzione, nasączone wodą, zaczerwienione albo nadpleśniałe.
- ⓑ Zbieraj grzyby do wiklinowego koszyka lub tubianki, nigdy do reklamówki.
- ⓒ Uważaj na grzybnie. Jeśli jej nie uszkodzisz, wyrosną na niej kolejne grzyby, dlatego nie rozcieraj ściółki.
- ⓓ Na grzyby wybierz się pieszo lub rowerem. Samochód pozostaw na najbliższym parkingu leśnym.
- ⓔ Grzyby, których nie chcesz zbierać, pozostaw nienaruszone. Są one pożywieniem dla zwierząt.

Dzieci do 7 roku życia nie powinny jeść grzybów!

MITY

To nieprawda, że wszystkie trujące grzyby surowe mają piekący, gorzki smak. Najsilniej trujący muchomor zielonawy (sromotnikowy) ma łagodny smak.

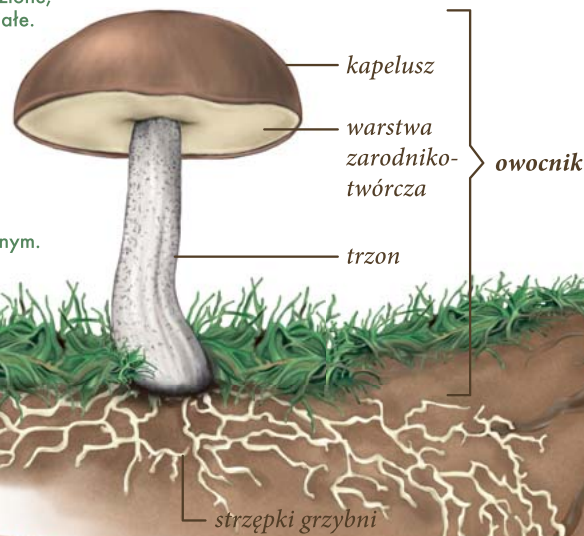
To nieprawda, że jeśli grzyb jest nadgryziony przez zwierzę, oznacza, że jest jadalny. Ślimaki z chęcią żerują na trujących muchomorach czerwonych.

To nieprawda, że wszystkie jadalne grzyby pod kapeluszem mają rurki, a niejadalne blaszki. Pieprznik jadalny (kurka) ma fałdy, a niejadalny goryczak żółciowy rurki.

To nieprawda, że grzyby trujące po kilkukrotnym obgotowaniu są bezpieczne do spożycia. Wielokrotne gotowanie nie pozbawi ich toksyn.

117 gatunków grzybów wielkoowocnikowych w Polsce jest chronionych.
400 kg grzybów można znaleźć na 1 ha lasu (szacunki).
91% wszystkich gatunków grzybów występujących w Polsce to gatunki leśne.
do 300 m może sięgać zasięg grzybni w symbiozie z korzeniami drzew.

Czernidłak pospolity jest grzybem jadalnym, ale spożycie alkoholu do 3 dób po jego zjedzeniu, wywołuje silne zatrucie

To nieprawda, że najlepsze na zatrucie grzybami jest mleko. Tłuszcz z mleka ułatwia wchłanianie toksyn z grzybów. Przy zatruciu powinno się wywołać wymioty, zabezpieczyć zwymiotowaną treść, by móc pokazać ją lekarzowi i jak najszybciej udać się do najbliższego szpitala.

